

המחלקה להיסטוריה כללית תשע"ח, 2018

שם הקורס:

מבוא למאה ה-20:

מבטים על אירועי מפתח בעידן העכשווי, 1914-2001

**Introduction to the 20th Century:
Iconic Images of Key Events in Contemporary History, 1914-2001**

מס' קורס: 127-1-0185

שעות: סמסטר ב', ימי שלישי 10:15-11:45

שם המרצה: ד"ר גיא ביינר

דוא"ל: gbeiner@bgu.ac.il

מועד קבלה: ימי ראשון 12:15-13:00, בבניין 74 (דילר), חדר 318

גישה לאתר הקורס: <http://moodle2.bgu.ac.il>

אתר הקורס מאפשר גישה לפריטים ביבליוגרפיים נבחרים וחומרי עזר חיוניים (לרבות פריטים נוספים, מעבר לרשימת הקריאה שלהלן), ודרכו יש למלא תרגול שבועי. כמו-כן, האתר משמש במה להודעות. יש לעיין באתר באופן שוטף.

יעדי ההוראה

הכרות עם אירועים ותופעות מפתח בהיסטוריה עכשווית.

דרישות הקורס

- נוכחות בהרצאות.
- קריאת ביבליוגרפיה.
- תרגול שבועי (באתר הקורס).
- הגשת דוח צפייה בסרט (הוראות פרטניות יינתנו בהמשך).
- כתיבת 2 עבודות:

עבודת ביניים, הגשה: 22 במאי.

עבודת סיכום, הגשה: 19 ביוני.

הוראות מלאות לעבודות יינתנו בהמשך הקורס.

הרכב ציון

ציון הקורס ייקבע על פי שקלול ציוני העבודות: עבודת הביניים (40%) ועבודת הסיכום (60%).
אי מילוי תרגול שבועי באתר, יגרור הורדה של 5 נקודות לכל תרגול חסר מהציון הסופי של הקורס.
אי הגשת דוח הצפייה במועד שנקבע יגרור הורדה של 10 נקודות מהציון הסופי של הקורס.
במידת האפשר, בציון הסופי תשוקלל גם חוות דעת אישית על סמך השתתפות בכיתה, תוך מתן דגש לגילוי התמצאות בביבליוגרפיה.

כללי השתתפות בקורס

ההרצאות מתחילות בדיוק בזמן (10:15). על המשתתפים להגיע לכיתה מספר דקות לפני מועד תחילת השיעור ולהיות כבר ישובים טרם תחילת ההרצאה. לא תותר כניסה לכיתה לאחר תחילת השיעור (פרט למקרים מיוחדים של סטודנטים/יות שקיבלו אישור מראש מהמרצה). יש להימנע ככל הניתן מכניסה ויציאה מהכיתה במהלך השיעור (ולכן, נא לדאוג לפני כן לצרכי שירותים וכיו"ב). חל איסור על אכילה במהלך ההרצאה.

על מנת לנטרל הפרעות קשב וריכוז, במהלך השיעורים כעיקרון לא יותר שימוש באמצעי תקשורת אלקטרונית (לרבות מחשבים ניידים וסמרטפון). נא להקפיד לכבות מכשירים סלולריים לפני כניסה לכיתה. כמו-כן, חל איסור על הקלטת הרצאות (לרבות שמע ווידאו).

נוכחות

כעיקרון, נדרשת השתתפות בכל ההרצאות של הקורס, ללא יוצא מן הכלל. מתוך הכרה בכך שעלולות להיות סיבות מיוחדות ויוצאות דופן המצדיקות היעדרות, תינתן אפשרות להיעדר עד 3 הרצאות בלבד (כולל תקופת השינויים) מבלי להיקנס.

היעדרות מ-4 הרצאות תגרור הורדה בציון של **10 נק'.**

היעדרות מ-5 הרצאות תגרור הורדה בציון של **20 נק'.**

היעדרות של מעל 5 הרצאות תגרור פסילה בקורס.

הבהרה: ההרצאות בתקופת השינויים נכללות במניין הנוכחות, גם עבור מי שנרשמו לקורס באיחור.

קריאת ביבליוגרפיה

קריאת החובה נותנת טעימה בלבד של נושאים מורכבים ולכן מאוד מומלץ להעמיק את הידיעה ההיסטורית באמצעות עיון בקריאת הרשות ובמגוון מקורות נוספים, שהועלו לאתר הקורס.

בהחלט מוטב לקרוא את פריטי רשימת החובה לפני ההרצאה הרלבנטית.

מטלות ההגשה כוללות דרישות קריאה מעבר לרשימת הקריאה הכללית.

נושאי ההרצאות

1. מבוא: מבטים על ההיסטוריה העכשווית
2. הקדמה: ציפיות וחרדות
3. המלחמה הגדולה
4. קומוניזם
5. משבר בין המלחמות
6. פשיזם
7. מלחמת העולם השנייה
8. מלחמה במזרח
9. רצח עם
10. דה-קולוניזציה
11. המלחמה הקרה
12. מחאה וגלובליזציה
13. לקראת המאה ה-21

רשימת קריאה

הערה: מרבית המאמרים מכתב העת *זמנים* ניתנים להורדה בגרסה אלקטרונית ממאגר JSTOR

קריאת רקע מתודולוגית:

Steve Edwards, *Photography: A Very Short Introduction* (Oxford and New York, 2006), 12-39 (chapter 2: 'Documents').

רשות:

Susan Sontag, *On Photography* (New York, 1977).

Roland Barthes, *Camera Lucida* (London, 2000; orig. ed. 1980).

ציפיות וחרדות

שאל פרידלנדר, 'המאה ה-19 נוכח רעיון קץ האנושות', *זמנים*, 2 (1980), עמ' 16-25.

'Fin de siècle' in John M. Merriman and J. M. Winter (eds.), *Europe 1789 to 1914: Encyclopedia of the Age of Industry and Empire* (Detroit, 2006), pp 814-7.

פול קנדי, אל המאה ה-21 (תל אביב, 1993), עמ' 17-26 (פרק 1: 'אתגרים ישנים וחדשים').

רשות:

ברברה טוכמן, המגדל הגאה: דיוקן העולם לפני מלחמת העולם הראשונה, 1890-1914 (תל אביב, 1998).

מלחמת העולם הראשונה

שלמה אהרונוסון, "המלחמה הגדולה": פרקים במלחמת העולם הראשונה (בן שמון, 2012), עמ' 9-19 (מבוא).

אלון רחמימוב, "'המפץ הגדול" של הלאומיות: מלחמת העולם הראשונה', *זמנים*, 86 (2004), עמ' 82-95.

רשות:

John Merriman, *A History of Modern Europe* (New York and London, 2009), vol. 2, chapter 22: 'The Great War'.

Michael Howard, *The First World War: A Very Short Introduction* (Oxford and New York, 2007).

קומוניזם

ארצ'י בראון, עלייתו ונפילתו של הקומוניזם (תל אביב, 2012), עמ' 67-96 (פרק 3: 'המהפכות ברוסיה ומלחמת האזרחים' ופרק 4: 'בניין הסוציאליזם ברוסיה ובריה"מ, 1917-1940').

אלק ד' אפשטיין, ג'נוסייד: טיהורים פוליטיים ואתניים בברית המועצות, 1918-1953, (רעננה, 2007), עמ' 135-140 (פרק 5: 'חמישים שנה לאחר מות סטלין: הערות סיכום על מורשתו').

רשות:

John Merriman, *A History of Modern Europe* (New York and London, 2009), vol. 2, chapter 23: 'Revolutionary Russia and the Soviet Union'.

S. A. Smith, *The Russian Revolution: A Very Short Introduction* (Oxford and New York, 2002).

Leslie Holmes, *Communism: A Very Short Introduction* (Oxford and New York, 2009).

Stephen Lovell, *The Soviet Union: A Very Short Introduction* (Oxford and New York, 2009).

משבר בין המלחמות

אריק הובסבאום, עידן הקיצוניות: המאה העשרים הקצרה 1914-1991 (תל אביב, 1999), עמ' 83-132 (פרק 3: 'אל התהום הכלכלית' ופרק 4: 'נפילת הליברליזם').

רשות:

יעקב מצר, "עידן חדש" ומשבר בסופו, *זמנים*, 8 (1982), עמ' 44-57.
שארל בלוק, 'המשברים הכלכליים שזיעזעו את ווימר', *זמנים*, 1 (1979), עמ' 52-67.
איל נווה, *המאה האמריקנית* (תל אביב, 2000), עמ' 33-47 (פרק ג': 'מלחמה, שפע, משבר וניו דיל').

John Merriman, *A History of Modern Europe* (New York and London, 2009), vol. 2, chapter 24: 'The Elusive Search for Stability in the 1920s'.

Eric Rauchway, *The Great Depression & the New Deal: A Very Short Introduction* (Oxford and New York, 2008).

פשיזם

בעז נוימן, נאציזם (תל אביב, 2007), עמ' 215-242 (פרק ז': 'פשיזם').

רשות:

שלמה בן עמי, *ספרד בין דיקטטורה לדמוקרטיה, 1936-1977* (תל אביב, 1977), פרק 1: לידתו של משטר (1936-1939), עמ' 27-65.
שארל בלוק, 'צרפת, גרמניה ומדיניות המעצמות בתקופת מלחמת האזרחים', *זמנים*, 22/23 (1986), עמ' 104-117.
חיים שמיר, 'בריטניה ומלחמת האזרחים בספרד', *זמנים*, 22/23 (1986), עמ' 94-102.

John Merriman, *A History of Modern Europe* (New York and London, 2009), vol. 2, chapter 25: 'The Europe of Depression and Dictatorship'

Kevin Passmore, *Fascism: A Very Short Introduction* (Oxford and New York, 2002).

Helen Graham, *The Spanish Civil War: A Very Short Introduction* (Oxford and New York, 2005).

מלחמת העולם השנייה

אריק הובסבאום, עידן הקיצוניות: המאה העשרים הקצרה 1914-1991 (תל אביב, 1999), עמ' 133-163 (פרק 5: 'כנגד אויב משותף').

רשות:

John Merriman, *A History of Modern Europe*, vol 2: *From the French Revolution to the Present* (New York and London, 2009), chapter 26: 'World War II'.

Gerhard L. Weinberg, *World War II: A Very Short Introduction* (Oxford, 2014).

אנטוני ביור, *מלחמת העולם השנייה* (תל אביב, 2014).

שארל בלוק, 'נפילתה של צרפת', *זמנים*, 18/19 (1985), עמ' 86-95.

מלחמה במזרח

בן-עמי שילוני, יפן המודרנית (ירושלים ותל אביב, 2002), עמ' 222-238 (פרק 18: 'מלחמת העולם השנייה במזרח').

צפייה בסרט העלילה:

Flags of Our Fathers (director Clint Eastwood, 2006).

רצח עם

יאיר אורון, **ג'נוסייד: מחשבות על הבלתי נתפס, היבטים תיאורטיים בחקר רצח עם (רעננה, 2006), עמ' 19-48 (פרק 1: 'ג'נוסייד: התופעה וההגדרה').**

רשות:

- אריאל הורביץ, חורבן: השמדת היהודים בידי גרמניה הנאצית (רעננה, 2009), עמ' 24-53 (פרק 1: 'קיצור תולדות השואה 1933-1945').
- יאיר אורון, **רצח העם הארמני: השכחה והכחשה (רעננה, 2005), עמ' 35-55 (פרק 5: 'מבצע הג'נוסייד, דרכי ביצועו והמעורבים בו').**
- אלק ד. אפשטיין, **ג'נוסייד: טיהורים פוליטיים ואתניים בברית המועצות, 1918-1953 (רעננה, 2007), פרק 1: שלושים וחמש שנות פוליטיסייד (1918-1953), עמ' 35-74.**
- בנימין נויברגר, **רואנדה: 1994 רצח-עם ב"ארץ אלף הגבעות (רעננה, 2005), עמ' 55-185 (פרק 2: 'הג'נוסייד – 1994').**
- דן דינר, **'נאציזם-סוציאליזם וסטאליניזם: על זיכרון, שרירות, עבודה ומוות', זמנים, 45 (1993), עמ' 76-85.**

דה-קולוניזציה

רות ג'ניאו, **הקולוניאליזם האירופי: אידיאולוגיה, מדיניות, התנגדות (רעננה, 2012), עמ' 183-219 (פרק 2: 'מאבקי שחרור אנטי קולוניאליים והאידיאולוגיות שנלוו אליהן').**

רשות:

- אריק הובסבאום, **עידן הקיצוניות: המאה העשרים הקצרה 1914-1991 (תל אביב, 1999), עמ' 183-202 (פרק 7: קץ האימפריות').**

מלחמה קרה

רוברט קונקווסט, **הרהורים על מאה רבת מכאוב: המאה העשרים, סיפורן של אידיאולוגיות שיצאו מכלל שליטה (אור יהודה, 2005), עמ' 157-190 (פרק 8: 'פתיחת המלחמה הקרה' ופרק 9: 'טילים ודפוס חשיבה: המשך המלחמה הקרה').**

רשות:

- אריק הובסבאום, **עידן הקיצוניות: המאה העשרים הקצרה 1914-1991 (תל אביב, 1999), עמ' 205-231 (פרק 8: 'המלחמה הקרה').**
- ג'יימס ג'. שיהאן, 'התמורות באירופה וקץ המלחמה הקרה', **זמנים, 114 (2011), עמ' 6-15.**
- טוני ג'אדט, **אחרי המלחמה: תולדות אירופה מאז 1945, תרגם מאנגלית גרשום מירון (תל אביב, 2009), עמ' 171-211 (פרק 5: 'ראשיתה של המלחמה הקרה').**
- Robert J. McMahon, *The Cold War: A Very Short Introduction* (Oxford and New York, 2003).

מחאה

תמר הרמן, **מלמטה למעלה: תנועות חברתיות ומחאה פוליטית (תל אביב, 1996), כרך ב', עמ' 111-120.**

- טוני ג'אדט, **אחרי המלחמה: תולדות אירופה מאז 1945, תרגם מאנגלית גרשום מירון (תל אביב, 2009), עמ' 470-506 (פרק 12: 'שד המהפכה').**

רשות:

אבנר בן-עמוס, "השלטון נמצא ברחוב": הפגנות הסטודנטים במאי 1968 והמרחב הפריסאי, *זמנים*, 109 (2010).

עודד היילברונר, 'הביטלס: להקה לכל המשפחה או מנהיגי מהפכה', *תו+*, 11 (2008), עמ' 54-58.
איל נווה, *המאה האמריקנית* (תל אביב, 2000), עמ' 115-125 & 87-101 (פרק ז': 'ליברליזם חברתי: מלחמה בעוני ומאבק באפליה הגזעית', פרק ט': 'מרד, מחאה ו"תרבות הנגד"').

Martin Klimke and Joachim Scharloth (eds.), *1968 in Europe: A History of Protest and Activism, 1956-1977* (New York, 2008), pp 1-9 ('Introduction').

Harvey C. Mansfield, 'The Legacy of the Late Sixties' in Stephen Macedo (ed.), *Reassessing the Sixties: Debating the Political and Cultural Legacy* (New York, 1997), pp 21-45.

גלובליזציה

יהודה שנהב, 'גלובליזציה בחוסר נחת', *סוציולוגיה ישראלית*, ד (2002), עמ' 451-463

רשות:

Peter N. Stearns, *Globalization in World History* (London and New York, 2010), pp 124-157 (chapter 6: 'Globalization since the 1940s A new global history?').

לקראת המאה ה-21

פול קנדי, *אל המאה ה-21* (תל אביב, 1993), עמ' 317-335 (פרק 14: 'לקראת המאה ה-21').
מרתה קרנשו, 'מדוע אמריקה? הגלובליזציה של מלחמת האזרחים', *מדינה וחברה*, 2, גיליון 2 (2002), 163-175.

רשות:

טוני ג'אדט, *אחרי המלחמה: תולדות אירופה מאז 1945*, תרגם מאנגלית גרשום מירון (תל אביב, 2009), עמ' 171-211 (אפילוג: 'מבית המתים: מסה על הזיכרון האירופי המודרני').